

دکتر ناصر گیتی (۱۳۸۴-۱۲۹۴)

بنیانگذار طب تجربی در ایران

تارا دهپور^۱، علیرضا مانی^۲، شهرام اجتماعی مهر^۱، احمد رضا دهپور^۱

۱- گروه فارماکولوژی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

Department of Medicine, University College of London – ۲

مقدمه

دکتر ناصر گیتی در اول شهریور ماه سال ۱۲۹۳ خورشیدی در تهران دیده به جهان گشودند. ایشان در گروه اولین دانشجویانی قرار داشتند که در اوایل تأسیس دانشگاه تهران در دانشکده پزشکی به تحصیل مشغول و پس از طی دوره پزشکی با رتبه اول موفق به اخذ دانشنامه پزشکی گردیدند و در همان سال به عنوان دستیار تحقیقاتی در گروه فیزیولوژی به همکاری خود با دانشگاه تهران ادامه دادند. با توجه به علاقه وافری که به علوم پایه داشتند تحصیلات خود را در رشته فیزیولوژی در تهران، پاریس، نیویورک و مارسی ادامه داده و در سال ۱۳۲۴ خورشیدی موفق به دریافت درجه دکترا (D.Sc.) در زمینه فیزیولوژی بالینی از دانشگاه پنسیلوانیا شدند. ایشان برای اولین بار الکتروانسفالوگرافی را در ایران وارد پزشکی بالینی نموده و در تحقیق نیز از آن استفاده نمودند.

دکتر گیتی در سال ۱۳۴۶ مؤسسه طب تجربی را در دانشگاه تهران تأسیس نمودند (۲) و بدون هیچ تردیدی می توان ادعا نمود که این مؤسسه از بدو تأسیس تاکنون در تحقیقات بیومدیکال پیشتاز بوده است.

پروفسور گیتی از بنیانگذاران اصلی انجمن فیزیولوژی و فارماکولوژی ایران می باشند. این انجمن در سال ۱۳۴۷ تأسیس شد و در سال های ۱۹۶۹ و ۱۹۷۱ میلادی به ترتیب از عضو رسمی اتحادیه بین المللی فارماکولوژی (IUPHAR) و اتحادیه بین المللی فیزیولوژی (IUPS) گردید (۳). در کارنامه پر از افتخارات علمی پروفسور گیتی چندین مقاله و کتاب ارزشمند به چشم می خورد. ایشان پس از ۳۵ سال فعالیت علمی در سال ۱۳۵۲ خورشیدی از خدمت دانشگاهی بازنشسته و در بهار ۱۳۸۴ خورشیدی دیده از جهان فانی بربستند.

مؤسسه طب تجربی

پروفسور ناصر گیتی در سال ۱۳۳۷ خورشیدی اولین سخنرانی خود را به عنوان استاد کرسی طب تجربی در تالار ابن سینا دانشکده پزشکی دانشگاه تهران ایراد نمودند. از نکاتی که ایشان همواره به صورت یک

آرزو ابراز می نمودند تأسیس یک مؤسسه پیشرفته برای انجام تحقیقات در پزشکی بود. به همین دلیل موضوع ساخت مؤسسه طب تجربی را به ریاست وقت دانشکده پیشنهاد نمودند که البته تا سال ۱۳۳۸ که برای سومین بار درخواست از طرف ایشان به دانشکده تسلیم شد موافقتی در این خصوص صورت نگرفت. در سال ۱۳۳۸ بعد از مذاکره با سازمان بهداشت جهانی (WHO) تأسیس این مؤسسه مورد تأیید دانشگاه تهران قرار گرفت (۲). پروفسور گیتی با توجه به تجربیات فراوان و نیز بازدیدهایی که از مؤسسات مشابه در پاریس بروکسل، استکهلم، سن پترزبورگ، نیویورک و مونترال داشتند پیشنهاد اولیه خود را در مورد طراحی این مؤسسه ارائه نمودند. سپس طراحی اولیه آن توسط آقای مهندس هوشنگ سیحون که در آن زمان ریاست دانشکده هنرهای زیبا را در دانشگاه تهران به عهده داشتند صورت گرفت. بودجه نهایی ساخت این مؤسسه ۳۶ میلیون ریال بود که از طریق دانشگاه تهران و وزارت برنامه و بودجه آن زمان (۲) تأمین گردید و مؤسسه به طور رسمی در سال ۱۳۴۶ آغاز به کار نمود.

مؤسسه طب تجربی در جنب تالار ابن سینا در دانشکده پزشکی قرار دارد. این مؤسسه شامل ۳ طبقه و یک آمفی تئاتر می باشد که از بایز سال ۱۳۸۴ به نام دکتر ناصر گیتی نامگذاری شده است. در طبقه اول این مؤسسه اطاق کار اساتید و بخش اداری، کافه تریا، کتابخانه و اتاق کنفرانس قرار دارد. طبقه دوم شامل ۶ آزمایشگاه برای انجام پژوهش و کارهای تحقیقاتی می باشد. در طبقه سوم نیز آزمایشگاه آموزش عملی، انبار مواد شیمیایی و محل نگهداری و تکثیر حیوانات آزمایشگاهی قرار دارد و به حق باید گفت در آن زمان این مؤسسه بسیار مدرن و پیشرفته بود به طوری که در زمره ۲۰ دپارتمان اول دنیا که فعالیت های پژوهشی پزشکی انجام می دادند محسوب می گردید (۲). شاهد این موضوع کارنامه علمی و مقالات و محققینی است که حاصل تأسیس مبارک این مؤسسه می باشند. در کارنامه این مؤسسه حضور افراد برجسته ای همچون پروفسور فرانک مایکل از دانشگاه کمبریج در سال های ۱۹۷۵ تا ۱۹۷۸ میلادی به چشم می خورد. این مؤسسه هم اکنون محل استقرار دپارتمان فارماکولوژی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران می باشد.

انجمن فیزیولوژی و فارماکولوژی ایران

- Med Chem. 1971; 14(11): 1138-40.
- [3] Guiti N, Kermani MH, Sadeghi Dj. Experimental study on the mechanism of cardiac failure in the diffused anoxia and acute local ischemia of myocardium in dog. Acta Med. Iranica. 1971; 14: 1-8.
- [4] Posti A, Guiti N. Effect of methylthiouracil on the serum protein fraction in dogs. Acta Med. Iranica. 1970; 13: 57-62.
- [5] Guiti N, Sadeghi Dj. Experimental study on the effect of cerium on the blood oxygen saturation in the dog. M.E.J. Anaesth. 1970; 60: 154-155.
- [6] Sadeghi D, Guiti N. Pralidoxime iodide (PAM) and toxogonin as antidotes in acute malathion intoxication in the dog. Isr J Med Sci. 1970; 6(1): 154-6.
- [7] Guiti N, Kermani MH. The effects of the four major antibiotics on the motility of the isolated rabbit jejunum. Chemotherapy. 1970; 15(2): 65-9
- [8] Guiti N, Sadeghi D. Acute toxicity of malathion in the mongrel dog. Toxicol Appl Pharmacol. 1969; 15: 244-5.
- [9] Guiti N, Pousti A. Effects of thyroidectomy on the serum protein fraction in dogs. Acta Med Iranica. 1969; 12: 35-41.
- [10] Pousti A, Guiti N. Effects of methylthiouracil on basal metabolism rate and cholesterol level in dog. Acta Med. Iranica. 1968; 11: 95-104.
- [11] Guiti N, Pousti A, Djahanguiri B. Experimental study on the mechanism of arterial hypotension produced by diphenhydramine in dog. Med. Pharmacol. Exp. 1967; 16: 11-16.
- [12] Djahanguiri B, Guiti N. Inhibitory effect of chlorpromazine on alterations in electroencephalograms induced by lysergic acid diethylamide in dogs. Nature. 1966; 212(57): 87-8.
- [13] Guiti N, Djahanguiri B, Mehdizadeh H. Analyse quantitative delectroencephalogrammes repetes chezle chien soumis a lefet du diethyl lysergamide (LSD25) Electroencephalogr Clin Neurophysiol.

قدم بعدی بعد از تأسیس مؤسسه طب تجربی ایجاد مجمعی برای دانشمندان ایرانی بود که به فیزیولوژی مدرن و فارماکولوژی علاقه‌مند بودند. انجمن فیزیولوژی و فارماکولوژی ایران (ISPP) با ۲۶ عضو در اردیبهشت سال ۱۳۴۷ تأسیس شد (۳) و اولین کنگره فیزیولوژی و فارماکولوژی نیز در همان سال با ۵۹ شرکت کننده و ۲۱ سخنرانی انجام شد (۲). این کنگره هر ۴ سال یکبار از بدو تأسیس برگزار گردید و از سال ۱۳۶۹ کنگره هر ۲ سال یک بار توسط انجمن و به میزبانی یکی از دپارتمان‌های فیزیولوژی یا فارماکولوژی مستقر در یکی از دانشگاه‌های ایران به نوبت برگزار شده است. این انجمن اولین انجمن علمی ایران بود که به عضویت یک سازمان بین‌المللی درآمد.

نظرات علمی پروفیسور گیتی

پروفیسور ناصر گیتی چندین کتاب درسی در فارماکولوژی و فیزیولوژی بالینی و طب تجربی به رشته تحریر درآوردند. جنبه‌ی منحصر به فرد کارهای ایشان روش‌شناسی تحقیق در پزشکی می‌باشد. از نظر وی، فارماکولوژی به تنهایی علم بررسی و مطالعه عملکرد داروها نمی‌باشد بلکه روشی است برای بررسی مکانیزم بروز و پاتوژنز بیماریها و ایشان فارماکولوژی را یک ابزار ارزشمند برای مطالعه پاتوفیزیولوژی بیماریها می‌دانستند. در پایان به حق باید گفت که دکتر ناصر گیتی بنیانگذار طب تجربی و فارماکولوژی و فیزیولوژی نوین در ایران بوده که ثمرات آن سعی و تلاش مبارک، افراد فرهیخته و اساتیدی هستند که هم‌اکنون در علوم پایه و بالینی مشغول خدمت به کشور عزیزمان می‌باشند.

انتشارات دکتر ناصر گیتی

۱۲ جلد کتاب به زبان فارسی، ۱۵ مقاله به زبان انگلیسی (شامل یک مقاله در مجله Nature)، یک مقاله به زبان فرانسه و ۳۱ مقاله فارسی

مقالات انگلیسی

- [1] Guiti N, Abtahi F. Pharmacological effects of doxycycline on the mammal's intestine and cardiovascular system. Chemotherapy. 1973; 19(2): 65-74.
- [2] Lalezari I, Hatefi M, Khoyi MA, Guiti N, Abtahi F. Synthesis and pharmacological activity of dialkylaminoalkyl esters of benzoic acids containing fluorine or trifluoromethyl groups. J

- system . In Ordobadi X (Editor) Text book Internal Medicine (volume II). Tchehr Publishing Co., Tehran (1970)
- [12] Guiti N. Physiology of Skeletal system. In Ordobadi X (Editor) Text book Internal Medicine (volume III). Tchehr Publishing Co., Tehran (1971)
- [13] Father of experimental medicine in Iran 74 Acta Medica Iranica, Vol. 44, No. 2 (2006)
- 1966; 21(1): 80-4.
- [14] Guiti N, Jahangiri B, Pousti A, Sadeghi J. A pharmacodynamic study of a calve's plasma extract. Med Pharmacol Exp Int J Exp Med. 1966; 14(2): 191-204.
- [15] Botelho SY, Cander L, Guiti N. Passive and active tension-length diagrams of intact skeletal muscle in normal women of different ages. J Appl Physiol. 1954; 7(1): 93-8

مقالات فارسی

تشکر و قدر دانی

نویسندگان مراتب تشکر و قدردانی را از آقای دکتر بهداد غریب و دکتر خسرو گیتی جهت همکاری در تهیه منابع مورد نیاز این مقاله را اعلام می دارند.

منابع

- [1] Gharib B. The History of Tehran University Medical School: Emergence of Modern Education and Practice in Iran. First Edition. Tehran: Farzaneh-book, 2001.
- [2] Guiti N. Autobiography. Unpublished manuscript, 2000.
- [3] Guiti N. The Sexennial Report (1984-1973), First Edition. Tehran: Iranian Society of Physiology and Pharmacology, 1974.
- [4] Guiti N. Text book of Medical Pharmacology. First Edition. Tehran: Tchehr Publishing Co., 1966.
- [5] Djahanguiri B, Guiti N. Inhibitory effect of chlorpromazine on alterations in electroencephalograms induced by lysergic acid diethylamide in dogs. *Nature* 212(1966) 87-88.
- [1] Guiti N. Technique of Physiology. Tchehr Publishing Co., Tehran (1948)
- [2] Guiti N. Electroencephalography. In Pirooz Azizi S. (Editor) Medical Semiology. Ferdousi Press, Tehran (1956)
- [3] Guiti N. Sexology. Ferdousi Press, Tehran (1957)
- [4] Guiti N. Clinical Physiology. Tehran University Press, Tehran (1957)
- [5] Guiti N. History and Principles of Experimental Medicine. Tehran University Press, Tehran (1957)
- [6] Guiti N. Experimental Medicine: Experimental Physiopathology (volume I). Tehran University Press, Tehran (1960)
- [7] Guiti N. Experimental Medicine (volume II). Tehran University Press, Tehran (1960)
- [8] Guiti N. Pharmacology (volume I). Tchehr Publishing Co., Tehran (1962)
- [9] Guiti N. Physiology and Pathology of Visual System. Tehran University Press, Tehran (1963)
- [10] 10 Guiti N. Text book of Medical Pharmacology. Tchehr Publishing Co., Tehran (1966)
- [11] Guiti N. Physiology of Pulmonary and Renal